

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор школи

_____ Л.М.Волинець

(наказ від

ОСВІТНЯ ПРОГРАМА

Тернопільської початкової школи №2

Тернопільської міської ради

Тернопільської області

I ступеня (4 класи)

на 2020-2021 навчальний рік

СХВАЛЕНО

на засіданні педагогічної ради

(протокол № від

Пояснювальна записка

РОЗДІЛ І.

Загальні положення

Освітня програма Тернопільської початкової школи № 2 I ступеня (початкова освіта) розроблена на виконання Закону України «Про освіту», "Про повну загальну середню освіту", Державного стандарту початкової освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 462 від 20.04.2011 року (для 4 класів), наказу Міністерства освіти і науки України від 20.04.2018 № 407 «Про затвердження типової освітньої програми закладів загальної середньої освіти I ступеня».

Освітня програма початкової освіти (далі - Освітня програма) окреслює підходи до планування й організації закладом освіти єдиного комплексу освітніх компонентів для досягнення учнями обов'язкових результатів навчання, визначених Державним стандартом початкової загальної освіти (далі – Державний стандарт).

Освітня програма визначає:

- ✓ загальний обсяг навчального навантаження, тривалість і взаємозв'язки окремих предметів, факультативів, курсів за вибором тощо, зокрема їх інтеграції, а також логічної послідовності їх вивчення які подані в рамках навчальних планів;
- ✓ очікувані результати навчання учнів подані в рамках навчальних програм, які мають гриф «Затверджено Міністерством освіти і науки України» і розміщені на офіційному веб-сайті МОН;
- ✓ форми організації освітнього процесу та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти;
- ✓ вимоги до осіб, які можуть розпочати навчання за цією Типовою освітньою програмою.

РОЗДІЛ ІІ.

Загальний обсяг навчального навантаження.

Загальний обсяг навчального навантаження для учнів 4-х класів складає 910 годин/навчальний рік.

Детальний розподіл навчального навантаження на тиждень окреслено у навчальному плані I ступеня (далі – навчальний план).

Навчальний план дає цілісне уявлення про зміст і структуру першого рівня освіти, встановлює погодинне співвідношення між окремими предметами за роком навчання, визначає гранично допустиме тижневе навантаження учнів та передбачає реалізацію освітніх галузей Базового навчального плану Державного стандарту через окремі предмети.

На основі навчального плану ТПШ № 2 складає на кожен навчальний рік робочий навчальний план з конкретизацією варіативної складової, враховуючи індивідуальні освітні потреби учнів. Повноцінність початкової освіти

забезпечується реалізацією як інваріантної, так і варіативної складових, які в обов'язковому порядку фінансуються з відповідних бюджетів.

Перелік освітніх галузей. Типову освітню програму укладено за такими освітніми галузями:

Освітня галузь «Мови і літератури» з урахуванням вікових особливостей учнів у навчальних планах реалізується через окремі предмети «Українська мова (мова і читання)», «Іноземна мова».

Освітні галузі «Математика», «Природознавство» реалізуються через однойменні окремі предмети, відповідно, - «Математика», «Природознавство».

Освітня галузь «Суспільствознавство» реалізується предметом «Я у світі».

Освітня галузь «Здоров'я і фізична культура» реалізується окремими предметами «Основи здоров'я» та «Фізична культура».

Освітня галузь «Технології» реалізується через окремі предмети «Трудове навчання» та «Інформатика».

Освітня галузь «Мистецтво» реалізується інтегрованим курсом «Мистецтво».

Гранична наповнюваність класів встановлюється відповідно до Закону України «Про повну загальну середню освіту» не більше 30 учнів.

У початковій школі здійснюється поділ класів на групи при вивченні української мови та інформатики, англійської мови відповідно до чинних нормативів (наказ Міністерства освіти і науки України від 20.02.2002 р. № 128, зареєстрований в Міністерстві юстиції України від 06.03.2002 за № 229/6517) при кількості учнів більше 27.

Згідно з рішеннями місцевих органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування класи можуть ділитися на групи і при меншій наповнюваності від нормативної, а також при вивченні інших предметів за рахунок зекономлених бюджетних асигнувань та залучення додаткових коштів.

При визначенні гранично допустимого навантаження учнів ураховані санітарно-гігієнічні норми та нормативна тривалість уроків у 4 класах – 40 хвилин.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 20 квітня 2011 року № 462 «Про затвердження Державного стандарту початкової загальної освіти» години фізичної культури не враховуються при визначенні гранично допустимого навантаження учнів.

Навчальний час, передбачений на варіативну складову може бути використаний на предмети інваріантної складової, на проведення індивідуальних та групових занять. Варіативна складова навчального плану закладу освіти визначається самостійно, враховуючи особливості організації освітнього процесу та індивідуальних освітніх потреб учнів, особливості регіону, рівень навчально-методичного та кадрового забезпечення закладу і відображається в навчальних планах закладів освіти.

Варіативність змісту початкової освіти реалізується також через запровадження в навчальних програмах резервного часу, що створює простір для задоволення освітніх потреб учнів, вирівнювання їх досягнень, розвитку наскрізних умінь тощо.

За рахунок варіативної складової навчального плану у 4-х класах підсилено інваріантну складову навчального предмета **"Літературне читання"**, зокрема збільшено на **1 годину**, вивчення якого проводитиметься відповідно до навчальної програми загальноосвітніх навчальних закладів 2-4 класів.

Християнська етика у 4 – их класах (1 година) читається за рахунок додаткових годин з варіативної частини за бажанням батьків та рішенням педагогічної ради.

Навчальний план зорієнтований на роботу початкової школи за 5-денним навчальним тижнем (Додаток 1).

Мова викладання українська.

Збереження здоров'я дітей належить до головних завдань школи. Тому формування навичок здорового способу життя та безпечної поведінки здійснюється не лише в рамках предметів «Фізична культура» та «Основи здоров'я», а інтегрується у змісті всіх предметів інваріантної та варіативної складових навчальних планів. Змістове наповнення предмета «Фізична культура» сформовані відповідно до статево-вікових особливостей учнів, їх інтересів, матеріально-технічної бази навчального закладу, кадрового забезпечення, регіональних та народних традицій з таких варіативних модулів:

- Вправи для формування культури рухів з елементами гімнастики;
- Вправи для оволодіння навичками пересувань;
- Вправи для опанування навичками володіння м'ячем;
- Стрибкові вправи;
- Ігри для активного відпочинку;
- Вправи для розвитку фізичних якостей.

РОЗДІЛ III.

Вимоги до осіб, які можуть розпочинати здобуття початкової освіти.

Початкова освіта здобувається, як правило, з шести років. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року виповнилося сім років, повинні розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року. Діти, яким на 1 вересня поточного навчального року не виповнилося шести років, можуть розпочинати здобуття початкової освіти цього ж навчального року за бажанням батьків або осіб, які їх замінюють, якщо їм виповниться шість років до 1 грудня поточного року. Особи з особливими освітніми потребами можуть розпочинати здобуття початкової освіти з іншого віку. Продовження навчання у 4-х класах відбувається відповідно до наказу Міністерства освіти і науки України від 16.04.2018 № 367 «Про затвердження Порядку зарахування, відрахування та переведення учнів до державних та комунальних закладів освіти для здобуття повної загальної середньої освіти».

Заклад освіти відповідно до законодавства та своїх установчих документів може організовувати здобуття освіти за індивідуальною формою

навчання, а саме: екстернатною формою (екстернат), сімейною (домашньою) формою та педагогічним патронажем. Батьки здобувачів освіти (або їх законні представники) можуть обирати індивідуальну форму здобуття освіти відповідно до їх інтересів, здібностей, потреб, мотивації, можливостей і досвіду.

Корекційно-розвитковий складник для осіб з особливими освітніми потребами. Згідно заяв батьків та відповідно до довідок ЛКК та направлень ПМПК протягом року організується педагогічний патронаж для учнів, які не можуть відвідувати школу за станом здоров'я.

Режим роботи груп продовженого дня.

Відповідно до Закону України "Про повну загальну середню освіту" порядок створення груп подовженого дня визначається центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері освіти.

Фінансування ГПД здійснюється за кошти місцевого бюджету.

ГПД створюється, якщо є письмові звернення батьків чи інших законних представників учнів.

Режим роботи групи подовженого дня та організації освітнього процесу, схвалюється педагогічною радою і затверджується керівником школи.

Режим роботи групи подовженого дня передбачає:

1) організацію:

- ✓ прогулянки (прогулянок) на відкритому повітрі тривалістю не менш як 1 година 30 хвилин для учнів 4-х класів;
- ✓ харчування тривалістю не менш як 30 хвилин;

2) виконання домашніх завдань (за наявності) тривалістю не більше 90 хв;

3) проведення:

- ✓ спортивно-оздоровчих занять для учнів тривалістю не менше години;
- ✓ занять у гуртках, секціях та екскурсій.

Тривалість перебування учнів у групі подовженого дня становить не більше 6 годин на день.

Для профілактики стомлюваності, порушення статури, зору учнів початкових класів необхідно через кожні 15 хвилин заняття проводити фізкультхвилинки та гімнастику для очей.

Вихователь працює з учнями відповідно до щоденного плану роботи вихователя, який, як правило, включає: прогулянку, самопідготовку, виховні бесіди, дидактичні та рольові ігри тощо.

РОЗДІЛ IV.

Очікувані результати навчання здобувачів освіти.

Відповідно до мети та загальних цілей, окреслених у Державному стандарті, визначено завдання, які має реалізувати вчителька у рамках кожної освітньої галузі. Результати навчання повинні робити внесок у формування ключових компетентностей учнів.

Такі ключові компетентності, як уміння вчитися, ініціативність і підприємливість, екологічна грамотність і здоровий спосіб життя, соціальна та громадянська компетентності формуються відразу засобами усіх предметів. Виокремлення в навчальних програмах таких наскрізних ліній ключових компетентностей як «Екологічна безпека й сталий розвиток», «Громадянська відповідальність», «Здоров'я і безпека», «Підприємливість і фінансова грамотність» спрямоване на формування в учнів здатності застосовувати знання й уміння у реальних життєвих ситуаціях.

Необхідною умовою формування компетентностей є діяльнісна спрямованість навчання, яка передбачає постійне включення учнів до різних видів педагогічно доцільної активної навчально-пізнавальної діяльності, а також практична його спрямованість. Доцільно, де це можливо, не лише показувати виникнення факту із практичної ситуації, а й по можливості перевіряти його на практиці й встановлювати причинно-наслідкові зв'язки. Формуванню ключових компетентностей сприяє встановлення та реалізація в освітньому процесі міжпредметних і внутрішньо предметних зв'язків, а саме: змістово-інформаційних, операційно-діяльнісних і організаційно-методичних. Їх використання посилює пізнавальний інтерес учнів до навчання і підвищує рівень їхньої загальної культури, створює умови для систематизації навчального матеріалу і формування наукового світогляду. Учні набувають досвіду застосування знань на практиці та перенесення їх в нові ситуації.

Логічна послідовність вивчення предметів розкривається у відповідних **навчальних програмах** (Додаток 2).

РОЗДІЛ V.

Форми організації освітнього процесу.

Основними формами організації освітнього процесу є різні типи уроків, екскурсії, віртуальні подорожі, спектаклі, квести, які вчитель організує у межах уроку або в позаурочний час.

Форми організації освітнього процесу можуть уточнюватись та розширюватись у змісті окремих предметів за умови виконання державних вимог Державного стандарту та окремих предметів протягом навчального року.

Вибір форм і методів навчання вчитель визначає самостійно, враховуючи конкретні умови роботи, забезпечуючи водночас досягнення конкретних очікуваних результатів, зазначених у навчальних програмах окремих предметів.

У зв'язку із світовим викликом щодо епідеміологічної ситуації, що має місце і в Україні, та необхідністю введення карантинних заходів задля запобігання поширенню вірусних хвороб, можлива організація освітнього процесу в межах навчального року в умовах карантину. В освітньому процесі можуть використовуватися цифрові платформи, які дають змогу реалізовувати авторські методичні задуми, створювати навчальні курси, гнучко розподіляючи контент між онлайн- та офлайн-частинами, диференціювати навчальні завдання, проводити онлайн уроки, оперативно надавати зворотній зв'язок, відстежувати навчальний поступ кожного учня, створювати та наповнювати

потрфоліо. **Дистанційне навчання** може відбуватися за допомогою онлайн-занять через Zoom, Viber; заздалегідь записаних відеоуроків, презентацій від вчителів чи із зовнішніх освітніх ресурсів; ретельно підібраних завдань для самостійної роботи із подальшою перевіркою; використання вебсерверів та платформ Google Classroom, Єдина школа.

Для учнів 1-4-х класів організовано змішану форму навчання. В учнів 1-4-х класах окремі предмети, такі як: образотворче мистецтво, технології і дизайн, музичне мистецтво, 1 урок фізичної культури, мистецтво, трудове навчання проводяться дистанційно. Дані предмети інтегруються в інші навчальні предмети.

У 4-х класах допускається застосування технології "перевернутий клас", "ротація за станціями", "ротація за кімнатами".

В умовах компетентнісно орієнтованого навчання посилюється увага до роботи з формування навичок самоорганізації і самонавчання, уміння виокремлювати серед потоку інформації ту, яка цікавить найбільше, яка потрібна для виконання певного навчального завдання тощо. У зв'язку з цим зростає актуальність самоосвітньої діяльності учнів у позаурочний час.

Важливим є чітка організація навчання в школі з самостійним опрацюванням матеріалу (розклад, критерії оцінювання, узгодження кількості контрольних робіт (не більше 3 на тиждень), врахування вікових особливостей щодо виконання домашніх завдань).

Домашні завдання мають бути посильними для самостійного виконання дітьми (мати чіткі поради та інструкції). Домашні завдання мають бути цікавими і посильними для учнів, формувати в них впевненість і відповідальність за власні дії, розвивати творчість та ініціативність. З метою підготовки матеріалів для навчальних проєктів варіантами домашніх завдань може бути ознайомлення з довідковими матеріалами в бібліотеці, спостереження і замальовки/фотографування результатів, інтерв'ю батьків/друзів тощо.

Рекомендуємо визначати дітям термін виконання завдання (до наступного уроку; через тиждень/два тижні). Враховуючи вікові особливості учнів максимальним терміном виконання домашнього завдання може бути 2 тижні.

РОЗДІЛ VI.

Опис та інструменти системи внутрішнього забезпечення якості освіти.

Система внутрішнього забезпечення якості складається з наступних компонентів:

- ✓ кадрове забезпечення освітньої діяльності; викладання у 4 класах повністю забезпечене кваліфікованими фахівцями, а саме:

спеціаліст –2;

спеціаліст II категорії –1;

спеціаліст I категорії – 1;

спеціаліст вищої категорії – 4;

З них: "учитель-методист" – ;

"старший вчитель" – 3.

- ✓ навчально-методичне забезпечення освітньої діяльності;
- ✓ матеріально-технічне забезпечення освітньої діяльності;
- ✓ якість проведення навчальних занять;
- ✓ моніторинг досягнення учнями результатів навчання (компетентностей).
- ✓ завдання системи внутрішнього забезпечення якості освіти:
- ✓ оновлення методичної бази освітньої діяльності;
- ✓ контроль за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробка рекомендацій щодо їх покращення;
- ✓ моніторинг та оптимізація соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- ✓ створення необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників.

За організацію системи внутрішнього забезпечення якості освіти відповідає заступник директора з навчально-виховної роботи О.В. Круглик, яка опікується:

- ✓ оновленням методичної бази освітньої діяльності;
- ✓ контролем за виконанням навчальних планів та освітньої програми, якістю знань, умінь і навичок учнів, розробкою рекомендацій щодо їх покращення;
- ✓ моніторингом та оптимізацією соціально-психологічного середовища закладу освіти;
- ✓ створенням необхідних умов для підвищення фахового кваліфікаційного рівня педагогічних працівників через участь у вебінарах, семінарах, тренінгах та післядипломну курсову підготовку.

РОЗДІЛ VII.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів.

Контроль і оцінювання навчальних досягнень здобувачів здійснюються на суб'єкт-суб'єктних засадах, що передбачає систематичне відстеження їхнього індивідуального розвитку у процесі навчання. За цих умов контрольно-оцінювальна діяльність набуває для здобувачів формуального характеру. Контроль спрямований на пошук ефективних шляхів поступу кожного здобувача у навчанні, а визначення особистих результатів здобувачів не передбачає порівняння із досягненнями інших і не підлягає статистичному обліку з боку адміністративних органів.

Упродовж навчання в початковій школі учні опановують способи самоконтролю, саморефлексії і самооцінювання, що сприяє вихованню відповідальності, розвитку інтересу, своєчасному виявленню прогалин у знаннях, уміннях, навичках та їх корекції.

Навчальні досягнення учнів у 4 класах підлягають формуальному (вербальному) оцінюванню з таких предметів: я у світі, мистецтво, трудове навчання, інформатика, основи здоров'я, фізична культура. Орієнтирами для здійснення формуального оцінювання є вимоги до обов'язкових результатів

навчання та компетентностей учнів початкової школи, визначені Державним стандартом початкової освіти (4 класи), і очікувані результати.

Формувальне оцінювання має на меті: підтримати навчальний розвиток дітей; вибудувати індивідуальну траєкторію їхнього розвитку; діагностувати досягнення на кожному з етапів процесу навчання; вчасно виявляти проблеми й запобігати їх нашаруванню; аналізувати хід реалізації навчальної програми й ухвалювати рішення щодо корегування програми і методів навчання відповідно до індивідуальних потреб дитини; мотивувати прагнення здобути максимально можливі результати; виховувати ціннісні якості особистості, бажання навчатися, не боятися помилок, переконання у власних можливостях і здібностях.

При виставленні **тематичної оцінки** враховуються усі види навчальної діяльності, що підлягали оцінюванню протягом вивчення теми.

Семестрове оцінювання здійснюється на підставі тематичних оцінок. При цьому враховується динаміка особистих навчальних досягнень учня (учениці) з предмета протягом семестру, важливість теми, тривалість її вивчення, складність змісту тощо.

Річне оцінювання здійснюється на підставі семестрових або скоригованих семестрових оцінок. Річна оцінка не обов'язково є середнім арифметичним від оцінок за I та II семестри. **Підсумкове оцінювання** передбачає зіставлення навчальних досягнень учнів з конкретними очікуваними результатами навчання, визначеними освітньою програмою.

Освітня програма закладу початкової освіти ТПШ № 2 передбачає досягнення учнями результатів навчання (компетентностей), визначених Державним стандартом.

Реалізація освітньої програми початкової освіти ТПШ № 2 забезпечує формування ключових компетентностей, необхідних кожній сучасній людині для її успішної життєдіяльності, а саме:

- ✓ здатність спілкуватися державною та іноземною мовами, висловлювати і захищати власні погляди;
- ✓ досліджувати ситуації і виокремлювати проблеми, які можна розв'язувати із застосуванням математичних методів;
- ✓ усвідомлювати розмаїття природи, взаємозв'язків її об'єктів та явищ, пояснювати роль природничих наук і техніки в житті людини;
- ✓ готовності використовувати інформаційно-комунікаційні технології у своїй діяльності, здатності до соціальної комунікації й активності;
- ✓ усвідомлювати почуття власної гідності, діяльності з урахуванням власних прав і свобод, поваги до прав і гідності інших осіб, протидію дискримінації та нерівному ставленню до особистості;
- ✓ володіти навичками підприємницької діяльності, загальнокультурної й екологічної грамотності, готовності до здорового способу життя.

Освітня програма школи та перелік освітніх компонентів, що передбачені відповідною освітньою програмою, оприлюднені на веб-сайті школи.

Додаток 1
до робочого навчального плану, складений за
таблицею 1 до Типової освітньої програми,
затвердженої наказом МОН України від
20.04.2018 № 407

Робочий навчальний план
для 4 класів
на 2020-2021 навчальний рік

Основні галузі	Навчальні предмети		4
Мови і літератури (мовний компонент і літературний компонент)	Українська мова		7+1
	Іноземна мова (англійська)		2
Математика	Математика		4
Природознавство	Природознавство		2
Суспільствознавство	Я у світі		1
Мистецтво	Музичне мистецтво		1
	Образотворче мистецтво		1
Технології	Трудове навчання		1
	Інформатика		1
Здоров'я і фізична культура	Основи здоров'я		1
	Фізична культура		3
РАЗОМ			21+3+1
Додаткові години на вивчення предметів інваріантної складової, курсів за вибором , проведення індивідуальних консультацій та групових занять: Літературне читання		-	-
Основи християнської етики			1
Гранично допустиме тижневе навантаження на учня			23
Сумарна кількість навчальних годин інваріантної і варіативної складових , що фінансується з бюджету(без урахування поділу класів на групи)			26

Додаток 2

**Перелік навчальних програм
для учнів закладів загальної середньої освіти I ступеня
(затверджені наказом МОН від 05.08.2016 № 948 "Про затвердження змін до
навчальних програм 1-4-х класів загальноосвітніх навчальних закладів")**

№ п/п	Назва навчальної програми
1.	Українська мова. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи.
2.	Літературне читання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класи.
3.	Математика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи.
4.	Інформатика. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 2–4 класів.
5.	Природознавство. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи.
6.	Я у світі. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 3–4 класи.
7.	Основи здоров'я. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи.
8.	Фізична культура. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи.
9.	Мистецтво. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи.
10.	Трудове навчання. Навчальна програма для загальноосвітніх навчальних закладів 1–4 класи.
11.	«Основи християнської етики». Програми для загальноосвітніх навчальних закладів.